

*О.П. Кундря-Висоцька, М.М. Колос, канд. екон. наук, доц.,
Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

ОЦІНКА ЯК МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Із зростанням обсягів корпоративного сектора економіки України роль оцінки як методологічного інструмента набуває якісно нового значення. Це обумовлено тим, що акціонерним товариствам необхідна об'єктивна оцінка капіталу.

Слід зауважити, що в діяльності вітчизняних бухгалтерів і економістів сформувались досить спрощені погляди щодо оцінки. У більшості підручників з теорії бухгалтерського обліку зазвичай зазначалось, що оцінка і калькуляція є способами вартісного вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку. При цьому суть і значення цього важливого прийому не розглядалися. Необхідність проведення ринкових оцінок несправедливо ігнорувалась, і від часів становлення радянської влади за основу був прийнятий метод оцінки за собівартістю, запропонований Рудановським, що “дожив” до економічних реформ.

Вперше про можливість використання в Україні різних методів оцінки майна вказується в ст. 20 Закону України від 04.03.92 “Про приватизацію майна державних підприємств”, а саме: “Визначення початкової ціни об'єкта приватизації або розміру статутного фонду господарського товариства, що створюється на основі державного підприємства, здійснюється на підставі оцінки у відновній вартості основних фондів за вирахуванням їх зношення, фактичної вартості оборотних фондів та врахування дебіторської та кредиторської заборгованості відповідно до методики, що затверджується Кабінетом Міністрів України. У випадках, передбачених Державною та місцевими програмами приватизації, початкову ціну майна державного підприємства може бути змінено з урахуванням потенційної прибутковості”.

Отже, в Україні історично склався і зараз використовується затратний метод. Проте з початком економічних реформ і переходом до ринкових відносин (зокрема, це пов'язано і з приватизацією) виникла необхідність застосовувати інші методи оцінки, що практикуються в зарубіжних країнах. Слід зауважити, що світовий досвід свідчить про неможливість застосування на практиці кожного окремо взятого варіанта оцінки. Тому пропонується при здійсненні оцінки об'єкта застосовувати паралельно всі методи з метою визначення більш реальної вартості (табл. 1). Однак при використанні кожного з методів необхідно враховувати нормативно-законодавчу базу України, специфіку ринкової трансформації.

Характерні ознаки методів оцінки

Метод оцінки	Характеристика
<i>За собівартістю (історичний метод)</i>	База оцінки – сума витрат на придбання (виготовлення) об'єкта
<i>Метод потенційної прибутковості (капіталізації доходу)</i>	Капіталізація доходу – це процес перерахунку потоку майбутніх доходів в єдину суму поточної вартості. База оцінки: 1) сума майбутніх доходів; 2) час отримання доходів; 3) тривалість часу отримання доходів
<i>Метод аналогів продажів</i>	Метод оцінки ринкової вартості базується на даних про недавні угоди

Отже, оцінюючи об'єкти, необхідно враховувати три методи з метою визначення найбільш реальної ціни. Істотне місце у дослідженні економічного змісту і механізму займає застосування методологічного інструмента **оцінки активів через формування резервів**. По-перше, формування резервів примушує корпоративну структуру якнайточніше визначати реальність ситуації щодо вартості активів; по-друге, підвищує ступінь відповідальності працівників вищого та середнього менеджменту з огляду на те, що за результатами проведеної операції їм необхідно обґрунтувати власні рішення та дії; по-третє, сприяє своєчасному коригуванню стратегії діяльності корпоративного управління.

Кундря-Висоцька, О.П. Оцінка як методичний інструмент обліку в сучасних умовах [Текст] / О.П. Кундря-Висоцька, М.М. Колос // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.). - Суми : УАБС НБУ, 2008. - Т. 2. - С. 77-79.